

Etika: 25. Hutterité

V hloubi srdce jsme všichni hutterity. Vědomě nebo nevědomě všichni věříme v úsilí o dobro celku. Chválíme sebezapření a odsuzujeme sebelásku.

Etika

Hutterité

Hutterité jsou jednou z nejsoudržnějších a nejúspěšnějších náboženských skupin. Vznikli v šestnáctém století v Evropě, v devatenáctém století masově emigrovali do Ameriky a v celé zemi založili zemědělské komuny. Jejich vysoká porodnost, všeobecná prosperita a soběstačnost, i schopnost prosperovat na nevýnosných půdách v Kanadě, které ostatním zemědělcům nestojí za obdělávání, dokazují, že jejich způsob života je velmi efektivní.

Kdybychom je měli pojmenovat jedním slovem, nazvali bychom je kolektivismem. Jejich hlavní ctností je Gelassenheit, což znamená „vděčné přijímání všeho, co Bůh dává, včetně utrpení a smrti, a zřeknutí se všech soukromých zájmů, všeho sobectví, všech starostí o soukromé vlastnictví“.

„Skutečná láska,“ řekl roku 1650 jejich vůdce Ehrenpreis, „znamená růst pro dobro celého organismu, jehož členové jsou jeden na druhém vzájemně závislí.“

Hutterité jsou zkrátka jako včely: poslušné částičky většího celku. Dokonce se k této analogii hlásí a často ji používají. Vědomě si vystavěli tytéž bašty proti sobecké rebelii, které se díky evoluci objevily před miliony let ve společenstvích genů, buněk a včel.

Když je například hutteritská komuna tak velká, že se musí rozdělit, připraví nejprve nové místo pro osídlení, pak rozdělí lidi do dvojic podle věku, pohlaví a schopností, a až potom, v den rozchodu, lidé losují, kdo se přestěhuje na nové místo a kdo zůstane na starém. Těžko si představíme přesnější analogii s procesem meiózy, oním rozdáváním karet, které odděluje šťastné geny, jež vstoupí do vajíčka, od genů nešťastných, jež budou odhozeny.

To, že taková opatření jsou nutná (stejně jako tvrdé zacházení, jež čeká hutterity, kteří by se chovali egoisticky), jen dokazuje, že rozkladné sobectví zůstává i v jejich komunitách stálým nebezpečím.

Obdobně je existence meiozy důkazem trvajících rizik genetické vzpoury. Podle některých autorů se ukazuje, že hutterité jsou všechno jiné než nějaké lidské včeličky. Jak napsal Lee Cronk v komentáři k výzkumu hutteritů, který publikovali David Wilson a Eliot Sober: *„Hutteritský příklad vlastně ukazuje, že je velmi, velmi těžké přinutit lidi, aby se chovali jako hutterité. Není divu, že většina podobných snah bídne ztroskotala.“*

Všichni lidé však mají s hutterity společné jedno pozoruhodné tabu, a sice tabu zakazující sobectví. Sobectví je takřka z definice špatné. Vražda, krádež, znásilnění a podvod jsou pokládány za nebezpečné zločiny především proto, že se jedná o sobecké a bezohledné chování, při nichž pachatel získává na úkor oběti.

Naproti tomu ctnost se téměř z definice pojí s prospěchem celku. Pouze několik ctností, jež nejsou spjaty s ryze altruistickými motivy (například šetrnost nebo střídmost), je typicky vágních a jejich obsah se liší od kultury ke kultuře.

Zato jednoznačně ctnostné chování, kterého si všichni vážíme – jde o spolupráci, nezištnost, velkorysost, soucit, náklonnost a obětavost – má vždy co do činění s dobrem pro jiné lidi. Přitom nejde o nějakou lokální západní situaci, nýbrž o vlastnost celého lidského druhu. Pouze cosi jako sláva, kterou si obyčejně zasloužíme sobeckým a někdy dokonce násilným činem, je výjimkou. Tato výjimka však potvrzuje pravidlo, protože sláva je taková divná ctnost, snadno přecházející v nadutost.

Snažím se zde ukázat, že v hloubi srdce jsme všichni hutterity. Vědomě nebo nevědomě všichni věříme v úsilí o dobro celku. Chválíme sebezapření a odsuzujeme sebelásku. Kropotkin svůj argument chybně podložil. Pozoruhodné ctnosti lidského druhu nedokazují paralely ze světa zvířat, ale neexistence dost přesvědčivých paralel.

Na lidských bytostech nejsou záhadné jejich časté nectnosti, nýbrž jejich občasné ctnosti. George Williams to vyjádřil takto: *„Jak může sobecké sledování vlastních zájmů vyústit do častého proklamování a občasného praktikování dobročinnosti nejen vůči cizím lidem, ale dokonce i vůči zvířatům?“*

Lidská posedlost ctností je naším unikátem, který sdílíme jen s několika dalšími vesměs sociálními druhy zvířat. Začali jsme, podobně jako včely, ztrácet svou jedinečnost a stali jsme se součástkami v ohromném a evoluci podléhajícím mechanismu jménem společnost? Spočívá právě v tom naše výjimečnost?

Kdyby tomu tak bylo, lišili bychom se od včel a mravenců v jednom zásadním aspektu. Neztratili jsme totiž schopnost rozmnožování.

Přestože jsme se našeho práva na plození nevzdali ve prospěch královny, jsme jeden na druhém stejně závislí jako kterákoli včela nebo mravenec. Zatímco píšu tato slova, pracuji s textovým editorem, který jsem nenaprogramoval, na počítači, který bych nikdy nedokázal vyrobit a jenž nefunguje bez elektřiny, kterou bych nikdy neobjevil. Přitom se nemusím starat o své příští jídlo, neboť si ho mohu koupit v obchodě.

Stručně řečeno, společnost je pro mě užitečná díky dělbě práce. Právě specializace pak zajišťuje, že lidská společnost je víc než pouhý součet jejích částí.

Matt Ridley

Prameny:

Matt Ridley, *Původ ctnosti: O evolučních základech a zákonitostech nesobeckého jednání člověka* (The Origins of Virtue: Human Instincts and the Evolution of Cooperation, 1996)

-ben-

Pokud jste v článku zaznamenali chybu nebo překlep, dejte nám, prosím, vědět prostřednictvím kontaktního formuláře. Děkujeme!

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)